

Tillæg til »Vore Kirkegaard« Bind 16 Nr. 5

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Kontingentindbetaling

Da Finansåret er udløbet pr. 31. Marts, skal man høfligst herved anmode Medlemmerne om at indbetale det for Året 1948/49 skyldige Medlemskontingent til Foreningen for Kirkegaardskultur, Postkonto 11915, Roskilde. Beløbet er det samme som ifjor ydet, nemlig Kr. 6,00 for personlige Medlemmer i Indland, Kr. 8,00 for udenlandske og efter særlige Regler for Menighedsråd m. fl. Opkrævninger på ikke indgåede Beløb vil med påløbne Omkostninger avgå den 15. ds.

Nye Medlemmer

Afdeling A.

237. Saltum-Alstrup Menighedsraad, pr. Nr. Saltum.

Afdeling C.

902. Graver Carl Hansen, Slagtergade 68, Haderslev.
903. Gjellerup, Jul., Boghandel, Sølvgade 87, København.
904. Graver Madsen, Snesere pr. Snesere.
905. Th. Hansen, Inspektør ved Holmens Kirkegaard, København Ø.
906. Stenhuggermester Chr. M. Andersen, Tranevej 21, København.
907. Stenhuggermester Ove Askholm, Bispeengen 17, København N.
908. Stenhuggermester Axel Christoffersen, Marstalgade 42, København Ø.
909. Stenhuggermester Axel Kr. Pedersen, Holger Danskesvej 51, København F.
910. K. Breth Sørensens Handlungartneri, Ulstrup.
911. Kirkeværge Chr. Nielsen, Bredgade 36, Struer.
912. Brdr. Knudsen, Stenhuggeri, Hestetorvet 9, Roskilde.
913. Roskilde Stenhuggeri ved Brdr. Knudsen, Valdemarsvej 3, Roskilde.
914. Chr. Bomholt, Borgades Stenhuggeri, Hadsund.
915. Karl E. Rasmussen, Reberbanen 3, Viborg.
916. Chr. Meyer, Nr. Boulevard 19, Nakskov.
917. Chr. Nielsens mek. Stenhuggeri, Holbæk.
918. Svend Aage Priess, Frederiksplads 12, Randers.
919. Graver Andreas Hansen, Aller pr. Christiansfeld.
921. Stenhuggermester Paul Jensen, Limfjordsvej 65, København F.

Afdeling D.

95. A. B. Sjöwalls Zokhandel, Drottninggatan 86, Stockholm.
96. Kyrkogårdsmændene, Kristinehamn, Sverige.

FRA DANSKE KIRKEGÅRDE

- 22/11 (Korsør Avis): Korsør Kgd. skal drænes samt udvides.
27/11 (Skive Folkebl.): Det er vedtaget at købe ca. 1 ha til Udv. af Kgd. i Jebjerg.
28/11 (Østsjælland. Folkebl.): Kapellet på Køge ny Kgd.
2/12 (Hjørring Amtstid.): Der plantes Læbælte ved Saltum Kgd.
2/12 (Nakskov Tid.): Kirkeministeriet kræver den gl. Kgd. i Nakskov rømmet for Tørv.
4/12 (Svendborg Amtstid.): Klosterhaven i St. Jørgens ventes solgt til Kgd.
5/12 (Silkeborg Avis): Udv. af Hammel Kgd.
9/12 (Fr.borg Amtstid.): Hørsholm Kgd. ønsker at købe noget af Planteskolen.
10/12 (Silkeborg Avis): Skorup Kgd. udvides f. T. med ca. 1000 m² (Havearkitekt *Johannes Tholle*; Anlægsgartner *Arnold Nielsen*); Omkostn. ca. 10.000 Kr.
12/12 (Fr.borg Amts Avis): Kun 37 Gravsteder tilbage på Hillerød Kgd.
16/12 (Sønderjyden): Hostrup Kgd. reguleres af Havearkitekt *J. P. Junggreen Have*.
17/12 (Holstebro Avis): Holstebro Kgd. skal udv.
28/12 (Kristel. Dagbl.): Kirkegaardskultur.
1948 4/1 (Politiken): Strid om Mindehal i Ryvangen.
5/1 (Vestlollands Avis): Nakskov Kgd. skal udv.
7/1 (Politiken): Radioen i Gaar: Ligbrænding. (Diskussion mel. Professor *Secher*, Provst *Asmund* og Provst *Rald*).
14/1 (Bornholms Avis): Tejn Kgd. ventes færdig i 1948. (Arkitekt *Graulund*).
15/1 (Horsens Soc.-Dem.): Stor Udv. af Horsens Vestre Kgd.
17/1 (Randers Dagbl.): Spørring Kgd. skal udv. med ca. 162 Grave.
17/1 (Tidens Tegn): Skanderup Kgd. skal reguleres.
17/1 (Berl. Aften): Kirkegårde og Merkantilisme.
19/1 (Ekstrabl.): Kirkegårde som Forretning.
21/1 (Holbæk Soc.-Dem.): Spørgsm. om ny Kgd. i Holbæk stillet i Bero.
22/1 (Amagerbladet): Sundby Kgd. skal udv.
24/1 (Soc.-Dem.): Skal der være Kgd. i Islev?
26/1 (Randers Amts Avis): Ulstrup Kgd. Udv. indvies i Morgen af Pastor *Clausen*. (Arkitekt *L. P.*

Hjersing, Kommunegt. Carl Frølich og Plante-skoleejer L. Laursen).

- 31/1 (Sjæll. Stiftst.): Klosterkgd. i Køge blir Urnelund.
3/2 (Svendborg Amtstid.): Borgmesteren godkender ikke St. Jørgens Køb af Kirkegrds.jord.
3/2 (Vejle Amts Folkebl.): Den nye, store Kgd. i Mølholm i Arbejde. (Havearkitekt Johannes Tholle; Anlægsst. N. P. Jacobsen, Kr. Jensen og A. J. Christensen; Omkostn. c. 35.000).
3/2 (Midjelfart Soc.-Dem.): Urnehaven i Midjelfart færdig til Foråret.
4/2 (København): Nedlagte Kgd. som grønne Områder.
7/2 (Bornholms Avis): Rønne Kgd. omlægges. (Arkitekt Roloff-Nielsen).
11/2 (Jydske Tid.): Licitation over Bov Kgd.; Arbejdet overdraget Entreprenør Nic. Wolf for Kr. 41.900. (Havearkitekt Johannes Tholle).
16/2 (Skive Folkebl.): Jebjerg Kgd. skal udv.
21/2 (Ribe Stiftst.): Planer om Regulering af Ribe gl. Kgd.
24/2 (Midjelf. Venstreblad): Asperup Kgd. udv.
27/2 (Licitationen): Der skal være Konkurrence om Næstved ny Kgd.
4/3 (Soc.-Dem.): Gentofte Kommunes Kgd. giver Underskud.

FRA NORSKE KIRKEGÅRDE

- 1/11 (Fremtiden): Lå Kgd skal udv.
8/11 (Fremtiden): Ud. av Hedenstad Kgd.
10/11 (Adresseavisen): Ud. av Stadsbygd Kgd.
15/11 (Fædrelandsvennen): Ud. av Kgd. i Øyslebø.
18/11 (Romsdalsposten): Kgds kulturen i Kr.sund.
27/11 (Samhold): Kgd. på Hoff skal udv.
28/11 (Fr.stad Bl.): Ud. av Rolvsøy Kgd. begynt: indvies til Våren.
29/11 (Østlendingen): Omleggn. og Restaur. av Kgd. i Rendalen.
2/12 (Mandals Avis): Valle Kgd. må udv. snarest.
5/12 (Østlendingen): Bygdekgd.
? (Haugaland): Kgd. i Nordre Skjold er udv.
12/12 (Dagsavisen): Ud. av Stavns Kgd.
19/12 (Adresseavisen): Ranem Kgd. udv.
22/12 (Farsunds Avis): Ud. av Lyngdal Kgd.
1948 6/1 (Haugesunds Dagbl.): Der ryddes op i Vildnisset på den gl. Kgd. på Hauge.
16/1 (Ringeriks Bl.): Hønefoss Kgd. skal udv.
27/1 (Haugaland Arbejderbl.): Ud. av Kgd. i Skjold.
28/1 (Stavanger Aftenbl.): Planen for Grans Gravlund.
28/1 (Kr.sand Tid.): Kgd i Kr.sand.
29/1 (Hamar): Den ny Kgd. i Løfen.
30/1 (Bergens Tid.): Kgd. i Fana.

FRA SVENSKE KIRKEGÅRDE

12/12 (Sydsvenske Dagbl.): Skurups nye Kgd. indvies næste Sommer.

FRA TIDSSKRIFTERNE

The American Cemetery, Nov. 47: Legal Pointers for Cemetery Officials. First of World War II Dead Are Braught Home for Reburial. Design for a Veterans' Section. Strange Burial Customs of the Dukhobors of Canada. Graceland — a Public Institution. Newly Inaugurated Sparks Service Stresses Sales. Cemetery News Notes. Restictions On Who May Be Buried in a Family Lot. — Dec.: Legal Pointers for Cemetery Officials, Sales for Service. Serenity and Noighbourliness Are Pleasing Features of Wooster Cemetery. Cemetery News Notes. Must a Cemetery Extend Credit? The Motth's Report on Cemetery Vandalism. — Jan. 48: Legal Pointers. Glendale — a well Managed Municipal Cemetery in Iowa. The Cemetery is an Ideal Place for War Memorials. Towns Civic Pride Results in Rehabilitation of Cemeteries. Cemetery News Notes. Commita Services Among Varinus Primitive Peoples. Plant Feeding og Lawns. — Febr.: Legal Pointers. Moving the Earth. Green River Cemetery — a New England Landmark.

Gartner-Tidende 3/12: Nye Kirkegårdsanlæg i Københavns Omegn. — 28/1 48: »Vore Kirkegarde«. — 11/2: Fra Blomsterhandlere og Kirkegårdsfolk.

Havearkitekten Nr. 8: National Cemeteries.

Ignis Nr. 12: »För den frid som varar«. Eldbeg. 70 År i Europa. Anläggning av en urnlund. — Nr. 1: Ande och materia. Tal vid öppandet av eldbeg. utställningen i Trollhättan. Eldbeg.utst. i Trollhättan. Eldbegängelsen — en kulturreform. — Nr.2: Ur 1947 års krönika. Hovedstad—Provins. Önskvärdigheten av 5- (eller flerårs) planer för svenska eldbeg. Amerikanska begravningsplatser i Europa — Nr. 3: Krematoriet i Falun 10 År. Kommunerna och eldbeg. »Vore Kirkegarde« 25 år. Krematoriet i Karlstad 10 år. Nytt konstverk i Kristianstads krematorium.

Landsbygraveren Nr 12: Indtryk fra Kursuset paa Krabbesholm Højskole. — Nr. 1: Indtryk fra Kursuset paa Krabbesholm Højskole. — Nr. 2: Bladet »Vore Kirkegarde«. Den gamle og den nye Graver. Vore Lønforhold. Lidt om de smaa Kursus. — Nr. 3: Klokkeringningen ved Kongens Død. Hunde paa Kgd. Eneret. Indtryk fra Kursuset paa Krabbesholm Højskole. De tomme Kirker — de utilfredsstillende Kirkegarde.

Landscape Architecture, Okt. 1947, Nr. 1: Cemetery and Recreation Area as a Quiet Country Retreat. Cost Data for Construction of a Cemetery in Florida.

Norsk Hagetidend Nr. 18: Konsulent i kirkegårdsstell.

Stenhuggertidende Nr. 12: Landet over (Gravmæler). — Nr. 3, 1948: Gravmonumentkulturen i vor Tid. — 25 År (»Vore Kirkegaarde«). Gravskrifter.

BOGANMELDELSER

Den danske Billedbibel i Kalkmalerier ved R. Broby-Johansen, 228 S., 4°, Gyldendal, Kbh. 1947. Kr. 20,00.

Ovenstående Titel findes på Omslaget, og på Titelbladet står: »Den danske Billedbibel. De middelalderlige Kalkmalerier i de danske Kirker. Et Udvalg ved R. Broby-Johansen. Med Text fra Bibel og samtlige Kilder«, — en temmelig lang Titel, som dog altså fortæller en hel Del. Der er i Bogen ikke mindre end 356 Illustrationer, og disse er brugt på den Måde, så man her har en Dore's Billedbibel i helt ny og langt bedre Forstand; Broby-Johansen har i nær Tilnærmelse til Billederne anbragt gamle Biblers Forklaringer og Texter, der er omskrevet til nyere Dansk. Det er således blevet en særdeles levende (omend typografisk noget urolig) Bog, hvor Voksne og Børn hver for sig vil kunne finde Værdier, — hvor Kirken har fået sin Hyldelse, og mangt et Sogns Beboere vil kunne nikke genkendende til dette og hint fra deres egen Kirkes Kor, Hvælvet eller Væg. Det er en i højeste Grad inspireret Bog, hvis Inspirationer ikke kan undgå at smitte Læseren.

Natur i Skåne. Under Redaktion af Bertil Hanström og Kai Curry-Lindahl. Med Forord af Landshövding A. E. Rohde. 4°, 358 S., Bokförlaget Svensk Natur, Göteborg 1947. Kr. 23,50 (svensk).

I mange Hensender står Skåne i et Modsætningsforhold til det øvrige Sverige; Skåne er Kornkammeret, uden hvilket det svenske Hjerte skulde have vanskeligt ved at pulsere; det er Landet med de givtige Sletter, der er trukket op af levende Hegn med stynede (»hamlade«) Pile; det er Landet, som Kong Christian den Fjerde prægede med sit danske Stempel, og hvor Målet er den danske Tunge, — Landet som gled fra Danmarks Rige, men hvor Folket bevarede København som sin »Kongens By«. Men det er også Landet med den rige Natur, — uanset at Malmøboerne hævder, at deres nærmeste Bøge- og Lystskov er Dyrehaven ved Klampenborg på

Sjælland. En Række af stedkendte og særdeles kyndige Folk har taget sig på til den iøvrigt rige Litteratur om Skåne i Fortid og Nutid også at føje Bogen om Skånes Natur, — et digert Værk, fuldt af saglige Skildringer om Skånes Geologi, dets Klima, Landskabsforandringer, Godserne og Landskabsbilledet, Naturfredningen og den specielle Seværdighed derude i Kattegat: Hallands Väderö, Fuglelivet ved Kattegat og Øresund, Kullens Natur, det ejendommelige Skäralid, botanisk Dagligkost og Mærkværdigheder, Balbergsgrotten, Bøgeskovene, Strandengene ved Øresund. Øresund sely, der i Krig kan gøres til en (næsten!) uoverstigelig Grænse, men ellers er en stærkt befærdet »gyngende Landevej«, er også skildret; ligeså Hjort, Hind og Flagermus, Spurve, Storke og Ugler og meget, meget mere, som det på begge Sider af Sundet nok er værd at vide noget om. Skåne er et sympatisk Stykke Sverige, et tabt Stykke Danmark, hvis Land og Folk aldrig formår at avvise sin Danskheds Præg i sit Kulturlandskab, sit Folkemål og sit Sind og sin Tanke — det er nok værd at studere dette gennem den foreliggende Bog.

Niels Th. Mortensen: Billedhuggeren Gunnar Hammerich. 8°, 24 Textsider, 26 upag. Billeds.; Munksgaard, Kbh. 1947, Kr. 15,00.

På Textsiderne fortæller Forfatteren kort om Billedhuggerens Liv og Levned og søger navnlig gennem en Skildring af *millieuet* at finde Forståelse for det særlige i Hammerichs Kunst. Skildringen er meget oprigtig og realitetsbetonet og viser Forfatterens gode Indfølelsesevne. Derefter gennemgår han kritisk vurderende det Materiale, han har været præsenteret for, og hvoraf Bogen kun gengiver 53 Arbejder. Hammerichs *force* er uden Diskussion Portrætarbejderne, der, hvor Billedhuggeren når højest, »maaler sig med det bedste, der er skabt i Genren«; af hans Arbejder bør dog også nævnes flere på Kirkegårdene, således en symbolsk Figur i Urnehaverne i Hørsholm og Gråsten (sidstn. avbildet), nogle Gravmæler (et avbildet) og udenf. Kgd.: 2 Mindesmærker for omkomne under den 2. Verdenskrig (Marstal og Ærøskøbing; ikke avbildet). Bogen fremtræder i smukkeste Udstyr, men alle Modtagere klager over, at Bindet strax efter var gået af. Et Par Trykfejl er ikke undgået, og Klichéen til H. Hess skæmmes af kedelige Skygger. Forfatterens Vending om den »voluptuøse Spænding« vil nok være uforståelig for praktisk taget alle Læsere (som også for Anmelderen); et Leksikon siger imidlertid, at man er voluptuøs, når man er yppig og vellystig — så ved man altså det. — Den lille Bog skulde have været udsendt til Billedhuggerens 50-års-dag for et Par Somre siden;

den er dog også velkommen *post festum*. — At Bogen samtidig blev en af de sidste, som Forlaget *Ejners Munksgaard* fik udsendt, inden Forlagets Chef avgik ved Døden, skal ikke forbigås; Munksgaard nåede at få takket rette Vedkommende for Bogen, — og med disse Linjer skal der gå en vemodig Tak tilbage til Udgifveren, Graversønnen fra Viborg, der har beriget den danske Bogverden med et betydeligt Antal af vore mest værdifulde Værker, derunder især videnskabelige.

RESOLUTIONER m. m.

Fortsat fra Side 16.

Af Sagens Akter fremgaar, at Politidirektøren i København i Anklageskrift af 10. Januar 1940 har rejst Tiltale mod Bestyrer af Brønshøj Kirkegaard N. N. for ikke at have ryddeliggjort Fortov og Kørebane paa Kirkevej og Brønshøjholms Allé ud for Kirkegaardens Grund for den Sne, der faldt i Tiden mellem 25. December 1939 og 5. Januar 1940.

Spørgsmaalet om Renholdelse m. v. af de omhandlede Fortove og Veje har allerede tidligere givet Anledning til Tvivl, og bl. a. har Værgen for Brønshøj Kirke, der fra 1. Oktober 1934 overgik til Selveje under Bestyrelse af Brønshøj Sogns Menighedsraad, medens Kirken indtil da havde været bestyret af Kirkeministeriet paa Statens Vegne, i en blandt Bilagene værende Notits af 31. December 1937 fra Københavns Politi St. 8 udtalt, at Kirken efter hans Formening ikke har nogen Forpligtelse med Hensyn til Renholdelse m. v. af Vejene omkring Kirkegården, idet denne i Henhold til Bekendtgørelse af 12. Juni 1903 er overladt Københavns Begravelsesvæsen som Begravelsesplads.

Direktoratet for Københavns Begravelsesvæsen har for sit Vedkommende hævdet, at den omhandlede Forpligtelse maa være Begravelsesvæsenet uvedkommende og paahvile Kirken som Ejer af Kirkegården og har til Støtte herfor bl. a. anført, at Brønshøj Kirke formentlig udøver den væsentligste Brug af Vejene omkring Kirkegården, at det synes forudsat ved den i Anledning af Kirkens Overgang til Selveje afholdte Kommissionsforretning, at saadan Forpligtelse paahviler Kirken, samt endelig at Kirkeministeriet i 1932 har bekostet Istandsættelsen af Brønshøjholms Allé ved dennes Omlægning.

Magistraten har i sin fornævnte Skrivelse af 16. September 1940 sluttet sig til Direktoratet for Begravelsesvæsenet.

Politidirektøren har derimod i en blandt Bilagene værende Skrivelse af 9. Maj 1940 til Magistraten udtalt, at Renholdelsespligten ifølge Politivedtægtens § 92 efter hans Formening maa paahvile Begravelsesvæsenet som udøvende de væsentligste Ejerbeføjelser med Hensyn til Kirkegården.

Ministeriet har efter Modtagelsen af Sagen brevvekslet om denne med Menighedsraadet for Brønshøj Sogn og Kirkens Overtilsyn, hvis Erklæringer af henholdsvis 8. og 22. November 1940 vedlægges i Afskrift.

I Anledning af den saaledes forelagte Sag og med Henviisning til det ovenfor anførte skal Ministeriet udtale følgende:

I Henhold til Bekendtgørelse af 12. Juni 1903 angaaende Henlæggelsen af Begravelsesvæsenet i de ved Lov af 3. April 1900 i København indlemmede Distrikter under Københavns Begravelsesvæsen er fra 15. Juni 1903 at regne bl. a. Brønshøj Kirkegaard overgaaet til Bestyrelse af Københavns Begravelsesvæsen, saaledes at alle af Kirkegården flydende Indtægter tilfalder Begravelsesvæsenet, der paa den anden Side afholder alle Udgifter ved Kirkegården, se Bekendtgørelsens Punkt 2.

Ministeriet maa — i Tilslutning til det af Overtilsynet udtalte — formene, at det følger direkte af denne Bestemmelse, at den Kirkegården paahvilende Forpligtelse til Renholdelse m. v. af den Kirkegården omliggende Veje er overtaget af Begravelsesvæsenet som en »Udgift ved Kirkegården«.

Ministeriet maa endvidere give sin Tilslutning til det i Politidirektørens fornævnte Skrivelse af 9. Maj 1940 udtalte Standpunkt, at den ommeldte Forpligtelse efter Politivedtægtens § 92 maa paahvile Begravelsesvæsenet som udøvende de væsentligste Ejerbeføjelser.

Begravelsesvæsenet har i sin Skrivelse af 24. Februar 1938 anført, at Brønshøj Kirkegaard som tilhørende Staten i Henhold til Punkt 5 i Bekendtgørelse af 12. Juni 1903 vedbliver at være Statens Ejendom, ogsaa efter at den til sin Tid (efter den foreløbige Bestemmelse i Aaret 2003) ophører at være Begravelsesplads, og at Begravelsesvæsenet herefter kun har Brugsretten til Kirkegården, samt at Begravelsesvæsenet ikke betaler Leje af den i 1903 overtagne Kirkegaard, men kun af 2 Jordstykker af Brønshøj Præstegaardshave, der senere (i 1926 og 1932) er lejet af Begravelsesvæsenet og udlagt til Kirkegaard.

(Fortsættes).